

2014. júniusi mérnök évfordulók, emléknapok

3. - 130 éve született Kozma Lajos mérnök

Kiskorpádon született Kozma Lajos (1884-1948) Kossuth-díjas építésmérnök, grafikus, iparművész, műegyetemi tanár. 1930-ban a Divatcsarnok újjáépítését tervezte meg. Letisztult formavilágú, gondosan tervezett családi házai, villái többségében Budapest II. kerületében valósultak meg. 1946-tól az Iparművészeti Főiskola tanára és igazgatója volt.

3. – 110 éve született Galli László mérnök

Léván született Galli László (1904-1979) mérnök, mérnökgeológus, statikus tervező, a vízépítési műtárgyak, s ezek között is elsősorban az árvédelmi töltések talajmechanikai kérdéseinek kiváló szakértője.

5. – Környezetvédelmi világnap

1972-ben e napon nyílt meg Stockholmban „Ember és bioszféra” címmel az ENSZ környezetvédelmi világkonferenciája. Az emberi környezettel foglalkozó konferencia június 5-ét nemzetközi környezetvédelmi nappá nyilvánította.

6. - 120 éve született Álgay Hubert Pál mérnök

Szegeden született Álgay Hubert Pál (1894-1945) mérnök, műegyetemi tanár. 1926-tól a kereskedelem- és közlekedésügyi minisztérium munkatársa, 1934-től a dunai hídépítési szakosztály vezetője, majd közlekedésügyi államtitkár volt. Ő tervezte a budapesti Petőfi hidat, irányította a Margit híd kiszélesítésének munkálatait. 1935-37 között a Fővárosi Közmunkatanács elnöke, 1937-től műegyetemi magántanár, 1941-től az I. sz. hídépítéstani tanszék tanára. Szakirodalmi munkássága is igen jelentős.

10. – Villamosság nemzetközi napja

Az Európai Elektrotechnikai Egyesületek Szövetsége (EUREL) javaslatára e nap - a francia André Marie Ampère (1775-1836) halálának évfordulója - a villamosság nemzetközi napja. Ampérenak nagyon fontos szerepe volt villamosság, az elektrotechnika alapösszefüggései felfedezésében és megfogalmazásában.

11. – 230 éve született Sváicz Gábor mérnök

Kassán született Sváicz Gábor (1784-1845) bányamérnök. Kutatásai alapján újból üzembe helyezte az aranyidai nemesfémhányakat. Sikeres működése alapján bízták meg a válságos helyzetbe jutott Nagybánya környéki állami bányák, kohók és pénzverő vezetésével. 1834-ben a selmecebányai kamaragrófság vezetésével bízták meg. Újfeltárásokkal, a kohók üzemének javításával, több technikai újítással kerületét jövedelmezővé tette.

13. – 130 éve született Mercader Jenő mérnök

Léván született Mercader Jenő (1884-1958) kohómérnök, aki különböző hazai hengerművekben dolgozott. Elméleti és gyakorlati téren egyaránt jelentős eredményei voltak.

13. – 130 éve született Sklenár János mérnök

Budapesten született Sklenár János (1884-1954) feltaláló, konstruktőr. Az I. világháború idején

Fischamenden, a katonai légügyi motorkísérleti állomáson kezdte meg repülőgépekhez szelep nélküli, gömbtolattyús csillagmotorokkal kapcsolatos kísérleteit. Németországban, Franciaországban majd Svédországban tökéletesítette gömbtolattyús vezérlését. Sklenár-motorok konstrukciójukban és 25-től 736 kW-ig terjedő teljesítményükkel a legjobb csillagmotorokkal vetekedtek.

13. – Feltalálók napja

A Magyar Feltalálók Egyesülete e napot a „Magyar Feltalálók Napjának” nyilvánította, annak emlékére, hogy a Nobel díjas Szent-Györgyi Albert (1893-1986) egyetemi tanár az „Eljárás jól eltartható nagy C-vitamintartalmú készítmények előállítására” c. találmányi bejelentését 1941. június 13-án tette meg, amely útjára indította az emberiség egyik legfontosabb gyógyszerét, a C-vitamint. Nincs ezen kívül még egy magyar szabadalom, amely ekkora hatású lett volna az innováció terén.

15. – 140 éve született Böckh Hugó geológus

Budapesten született Böckh Hugó (1874-1931) geológus, egyetemi tanár, akadémikus, a kőolaj- és földgáz kutatás elismert tudósa. 1910-től vezette az Erdélyi-medence gázelfordulásainak földtani tanulmányozását és fúrásos kutatását. Sikeresen alkalmazta Eötvös Loránd torziós ingáját, s ezzel az új geofizikai módszert bevezette kőolajkutatásba. Állami szolgálattól megválva, 1921-ben az Anglo-Persian Oil Co. geológus tanácsadójaként szerteágazó külföldi kőolajkutatási tevékenységet folytatott. Külhoni működésének kiemelkedő eredménye volt iraki és iráni munkássága, de Közép- és Dél-Amerikában is számottevő geológiai kutatásokat végzett. Hazatérve, 1929-ben átvette a Földtani Intézet vezetését.

18. - 130 éve született Bartha Károly mérnök

Budapesten született Bartha Károly (1884-1964) hadmérnök, vezérezredes. Az I. világháború idején magasabb parancsnoki tisztségeket töltött be. 1938. szeptember 15. és 1942. szeptember 25. között honvédelmi miniszter volt. Minisztersége alatt tér vissza Kárpátalja, Észak-Erdély és Délvidék. A háború után Venezuelában hídépítő mérnökként dolgozott.

21. – 70 éve szerzett először hazánkban nő műszaki doktorátust

1944. június 21-én a Műegyetemen doktorrá avatták Mészáros Jolán vegyészmérnököt, az első nőt, aki hazánkban a műszaki doktori fokozatot megszerezte. Mészáros Jolán elsősorban élelmiszerkémiai vizsgálatokkal foglalkozott. A magyar mérnökök közül elsőnek 1901-ben Zielinski Szilárd, a vasbetonépítés meghonosítója, a Budapesti Mérnöki Kamara első elnöke szerzett műszaki doktorátust.

22. – 230 éve született Kerekes Ferenc mérnök

Az Arad megyei Erdőhegyen született Kerekes Ferenc (1784-1850) matematikus, vegyészmérnök, a debreceni református kollégium tanára. Irodalmi munkássága elsősorban matematikai, kémiai és pedagógiai tárgyú volt. Nevét egy lipcsei pályázatra beküldött, a komplex számok elméletéről szóló díjazott írása tette ismertté.

23. – 140 éves a budai fogaskerekű

1874. június 23-án Budán elindult a fogaskerekű vasút, a Városmajortól a Svábhegyig. A 2,8 kilométer hosszú vasút abban az időben a harmadik ilyen jellegű tömegközlekedési eszköz volt a világon. A vonalat 1890-ben hosszabbították meg a Széchenyi-hegyig: az azóta már 3,7 kilométer hosszú vasutat 1929-ben

villamosították.

25. – 120 éve született Oberth Hermann feltaláló

Nagyszébenben született Oberth Hermann (1894-1989) feltaláló, úrkutató. Kidolgozta a többlépcsős rakéta elvét, kísérleteket végzett a folyékony hajtóanyagú rakéta tüzelőterének és fűvókáinak kialakítására, valamint űrruha tervet is készített.

25. – 90 éve született Szablya János Ferenc mérnök

Budapesten született Szablya János Ferenc (1924-2005) mérnök. 1963-ban a washingtoni Állami Egyetem oktatója lett, ahol 1965-ben a villamosmérnöki szak professzorává lépett elő. Észak-Amerika villamos energiarendszer fejlesztésében is nagy szerepet játszott. Tagja volt az első tanárcsoportnak, amely már akkor környezetvédelmet tanított, amikor még csak az első kurzusokat állították össze.

27. – 175 éve született Hoffman Károly mérnök-geológus

Ruszkabányán született Hoffman Károly (1839-1891) bányamérnök, geológus, paleontológus, egyetemi tanár, akadémikus, a Természettudományi Közlöny rovatvezetője. 1864-től a Műegyetemen tanított és az 1869-ben szervezett Földtani Intézet főgeológusa volt. Nagy érdemei vannak hazánk részletes geológiai felvételezésében és a földtani térképezés területén. Tudományos szempontból elsősorban a Nyugat-Magyarországi devon-rögök földtani viszonyaival, a budai- és a Mecsek hegység földtanára, valamint a Déli-Bakony bazaltjaira vonatkozó vizsgálatait és megállapításait jelentősek.

29. – Design világnapja

A Design világnapját az Ipari Formatervezési Társaságok Nemzetközi Szövetsége, az International Council of Societes of Industrial Design hirdette meg, alapításának 50. évfordulója alkalmából. Az 1957-ben, Londonban alapított ICSID (www.icsid.org) egy non-profit nemzetközi szervezet, amely ötven ország közel százötvenezer designerét képviseli.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- Mérnökök évfordulói 2014-ben – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László